

Kiruna kommun

diabas@kiruna.se

Förslag till detaljplan för Tuolluvaara 1:16, bostäder, verksamheter med mera i Kiruna kommun

Kommunens dnr 2020-01038

Handlingar daterade 2021-01-13 för samråd enligt 5 kap 11 § plan- och bygglagen (PBL 2010:900)

Planförslaget

Kiruna kommun upprättar en ny detaljplan för ett område i sydöstra Tuolluvaara, öster om Kiruna C, nära flygplatsen och på norra och södra sidan av väg E10. Planområdet omfattar fastigheten Tuolluvaara 1:16. Syftet med detaljplanen är att möjliggöra för bostäder, verksamheter, industri och drivmedelsförsäljning. Området är inte tidigare planlagt.

Planförslaget stämmer överens med översiktsplan 2018 samt den fördjupade översiktsplanen för Kiruna centralort från år 2014.

Planområdet omfattas av riksintresse avseende rennäring enligt miljöbalken 3 kap 5§, riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap 6§ miljöbalken, riksintresse avseende värdefulla ämnen och material enligt miljöbalken 3 kap 7§ och riksintresse för kommunikationer enligt 3kap 8§ miljöbalken.

Detaljplanen handläggs med standardplanförfarande enligt Plan- och bygglagen (2010:900).

Länstyrelsen har 2020-11-23 yttrat sig över undersökning avseende betydande miljöpåverkan. Länstyrelsen har bedömt att detaljplanens genomförande kan komma att innebära sådan betydande miljöpåverkan att en särskild miljöbedömning med miljökonsekvensbeskrivning behöver genomföras. Kommunen har gjort bedömningen att ett genomförande av planförslaget inte riskerar att medföra betydande miljöpåverkan och att en särskild miljökonsekvensbeskrivning, MKB inte behöver upprättas.

Länsstyrelsens synpunkter

Prövningsgrunder enligt PBL 11 kap. 10§

Riksintressen

Rennäring

Delar av aktuell fastighet/detaljplaneområde, Kiruna Tuolluvaara 1:16, är utpekad som riksintresse för rennäring enligt 3 kap 5 § MB. Detta innebär att området i stort, även utanför riksintresseutpekandet, är värdefullt för rennäringen.

För Gábna samebys del är det utpekade riksintresset på nuvarande fastighet Tuolluvaara 1:16 viktigt vårvinterland med rastbete under flytten mot de trivselland som finns alldeles i närheten. Renflytten företas på en flyttled inte långt från fastigheten. I nära anslutning, omkring 200 meter från tänkt planområde, finns en övergångshage på flyttleden som används då man korsar E10an med renhjorden. Denna led är viktig för samebyn då den används varje år. Renflyttledens funktionalitet får inte rubbas, även åtgärder företagna intill leden, som gör att leden försämras, är förbjudna se 94 § rennäringsslagen.

I dagsläget är det funktionella sambandet, med flyttleden som sammanbinder sommar och vinterland, redan hårt beskuret. Renflytten sker svårligen genom och runt redan hårt exploaterade områden med bland annat E10 och den bäck som kommer från reningsverket som hinder (bäcken fryser aldrig). Detta konstaterar även kommunen i planbeskrivningen.

Länsstyrelsen noterar att Kiruna kommun är införstådd med att detaljplanering inom riksintresset inte är bra: ”*Det är inte optimalt att en liten del av markområdet som är inom riksintresse för rennäringen exploateras, men samtidigt har området inte längre en stor betydelse för rennäringen och renskötsel*”, se s. 31 planbeskrivningen.

Länsstyrelsen anser att kommunens beskrivning av att området inte längre har stor betydelse för rennäringen inte stämmer. Flyttleden kommer inte att påverkas direkt men däremot påverkas rastbetet då detta ligger inom fastigheten. Sametinget har pekat ut detta område som en strategiskt viktig plats just på grund av denna orsak. Om det inte finns kvar några rastbeten, eller om dessa minskas i omfattning till följd av planen, blir flyttleden ännu svårare att använda, detta då renarna behöver något att äta under sin flytt.

En annan sak som sägs i planbeskrivningen är att ytterkanten av samhället redan sträcker sig längre ut än planområdet och att detta innebär att detaljplanen inte inskränker rennäringen. LST håller med om att ytterkanten av samhället sträcker sig längre ut än aktuellt planområde, dock anser LST att detta saknar betydelse då viktiga rastbeten kommer att gå förlorade oavsett, dessutom kommer kvarvarande rastbeten utanför planen att komma alldeles för nära bebyggelsen. Att bebyggelsen kommer närmare flyttled med rastbeten kan leda till att renarna inte får betesro, och även om renarna skulle få betesro ökar betetrycket på marken mellan detaljplan och flyttled, med minskad tillgång till föda som följd.

Citat från planbeskrivningen som tydliggör exploateringen i Kiruna närområde s. 32:
”Exploatering runt omkring området har ökat de senaste åren. Nya Nikkaluoktavägen placeras på området med södra infarten för tung trafik till LKAB. Östra industriområdet exploaterades och nya E10 byggdes. Det finns stora förändringar i närheten av planområdet också i framtiden. Utvecklingsområde 1 på flygplatsen detaljplaneras. Planhandlingar är på samråd. I detaljplanen medger man hotellverksamhet, centrumverksamhet och kontor samt turistverksamhet med hundspann och skoter. Trafikverket har påbörjat järnvägsplanarbetet. Båda projekten är placerade inom riksintresse för rennäringen. Samverkan behövs i framtiden och hållbara lösningar behöver hittas.”

Länsstyrelsens uppfattning sammanfattningsvis

Rennäringen i området är redan hårt belastad av många storskaliga störningar sammantaget såsom gruvnäring, samhällsomvandling, järnväg, ny järnvägsstation, E10, flygplats, turism och friluftslivrelaterade aktiviteter så som skotertrafik och hundspann. Om detaljplaneringen för denna fastighet hade skett på en plats som inte var så påverkad i övrigt hade man kanske inte sett samma negativa följder för rennäringen. När det gäller Kiruna närområde bör försiktighetsprincipen tillmätas extra stort värde med tanke på näringens utsatthet just här. Länsstyrelsens inställning är att det ur renskötselsynpunkt inte är ett alternativ att ytterligare belasta den redan hårt trängda flyttleden och viktiga rastbeten med ytterligare exploatering då flyttledens funktionalitet då är i fara.

Lst anser att kommunen bör minska detaljplanelagt område att inte innefatta den utpekade marken för riksintresse samt reservera angränsande mark som buffert mot bebyggelsen.

Länsstyrelsen har i tidigare yttranden påtalat behov av en övergripande syn på rennäringen, denna slutsats är fortsatt aktuell. Lst har fortsatt samma inställning i fråga om betydande miljöpåverkan för aktuell detaljplan enligt undersökningssamrådet från 2020-11-18.

Riksintresse kommunikationer

I kapitel 3 är inte riksintressen för kommunikationer beskrivna. E10 nämns inte som riksintresse, ej heller Flygfältsvägen, varken i karta i figur 2 eller i texten. Flygplatsen finns endast i kartan ej i texten. Planbeskrivningen behöver kompletteras avseende detta.

Trafikverkets planer på ombyggnad av E10 med mitträcke och cykelväg kan påverka detaljplanen. Det kan behövas mer mark i anspråk vid en eventuell breddning av vägen, placering av befintliga anslutningar mot vägen kan behöva ändras m.m. Vägplan planeras starta under år 2021. Det pågår även planering för ny järnvägsstation där ett av alternativen innebär linjedragning invid detaljplaneförslaget. Val av lokalisering planeras sommaren 2021. Detta sammantaget gör att det vore lämpligt att kommunen avvaktar med att upprätta detaljplan för området tills dessa frågor är lösta.

Hälsa och säkerhet, risk för olyckor, översvämning och erosion

Buller

Bullerutredning har inte bifogats planhandlingarna, men enligt planbeskrivningen ska det finnas i samrådskedet. Planområdet påverkas av buller från väg E10 och området är även påverkat av flygbuller. Bullerutredningens förutsättningar och slutsatser behöver redovisas i planbeskrivningen.

Om en detaljplan avser en eller flera bostadsbyggnader ska planbeskrivningen om det inte är obehövt till bullersituationen, innehålla en redovisning av beräknade värden för omgivningsbuller, vid bostädernas fasad och vid uteplats i enlighet med 4 kap 33a§ plan- och bygglagen. Vid beräkningen skall även hänsyn till framtida trafik tas.

Om det utifrån bullerutredningen krävs åtgärder för att klara angivna bullerriktvärden så att olägenheter för människors hälsa kan förebyggas (enligt de krav som ställs i 2 kap 6 a § PBL) så behöver dessa komma till uttryck som planbestämmelser och inte skjutas fram till bygglovsprövningen. Det finns på plankartan en bestämmelse avseende ”skydd mot störning” som är otydlig och den behöver tydliggöras med bullerutredning som utgångspunkt. Om bestämmelsen ”skydd mot störning” ska användas, behöver den även kombineras med bestämmelse om att lov eller startbesked för bostäder inte kan ges förrän åtgärderna som uppfyller skyddsbestämmelserna är utförda.

Eftersom området är påverkat av flera bullerkällor, behöver planhandlingarna ta hänsyn till och resonera kring den sammantagna bullerpåverkan och möjligheter till god bebyggt miljö avseende bostäder.

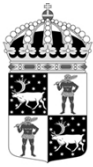
Skyddsavstånd, drivmedelsförsäljning

Hur nära ett område för drivmedel kan lokaliseras andra användningar beror på exempelvis verksamhetens karaktär, tekniska åtgärder i den aktuella anläggningen, topografi, vegetation, förhärskande vindriktning men också hur känslig den angränsande användningen är. Kommunen behöver i planbeskrivningen ha resonemang och ställningstagande till eventuella risker för omgivningen.

Farligt gods

E10 är rekommenderad väg för farligt gods transporter.

På sidan 22, i avsnittet om farligt gods, hänvisas till Trafikverkets riskutredning i samband med vägplan för ny E10 förbi Kiruna nya centrum. Länsstyrelsen anser att kommunen bör förtydliga beskrivningen om farligt gods och även bifoga den riskutredningen som hänvisas till. Grundförutsättningarna som riskbedömningen baserar sig på behöver framgå av planbeskrivningen, exempelvis antal tunga transporter, vägutformning och hastighetsbegränsning (vid vägtransport), antal fordon/dygn som förväntas trafikera transportleden (prognosår 2040), topografi och landskapstyp etc.

MKN vatten

Enligt 2 kap. 10§ PBL skall MKN följas vid planläggning.

Länsstyrelsen bedömer att det inte går att utesluta att den förändrade markanvändningen försvårar möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen för Luossajoki.

Länsstyrelsen är fortsatt av den åsikten att detaljplanen inte visar att det inte föreligger någon risk för ytterligare försämring om planen genomförs. Verksamheter och åtgärder som kan medföra att statusen försämras får inte genomföras. Av bestämmelserna i bland annat 4 kap. 2 § vattenförvaltningsförordningen och av artikel 4 i vattendirektivet framgår att vattenförekomstens status inte får försämras (sk icke-försämringskravet).

Icke-försämringskravet inom en klassgräns innebär att om statusen redan är dålig ska tillsynsmyndigheten verka för att ingen ytterligare belastning tillförs som försämrar tillståndet. När det gäller kvalitetsfaktorn näringsämnen får belastningen på Luossajoki därmed inte öka ytterligare, om det inte genomförs åtgärder så att den totala belastningen minskar och statusen i vattendraget förbättras avseende näringsämnen.

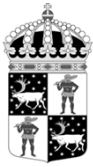
På sidan 6 står det ”*Luossajokis förbättringsarbete pågår, genom att man följer bäckens status och gör åtgärder som är framtaget i handlingsplanen. Det är ingenting som kan åtgärdas i samband med den här detaljplanen.*” Även på sidan 12 hänvisas till en handlingsplan och anges att det finns mer information i avsnitt 6.2. Planhandlingarna behöver tydliggöras avseende på vilken handlingsplan som avses och hur kommunen arbetar med att genomföra åtgärderna för att förbättra miljötillståndet i Luossajoki och vilka effekter det har haft på vattendraget.

På sidan 20 i detaljplanen framgår att dagvattenåtgärder genomförts i Kiruna 2017, det framgår dock inte vilken betydelse åtgärden har haft för Luossajokis näringsstatus. Länsstyrelsen är av den uppfattning att Luossajokis näringsstatus fortfarande är i dåligt tillstånd och att ytterligare belastning inte kan tillåtas.

I databasen VISS finns ett åtgärdsbibliotek för varje vattenförekomst med förslag på åtgärder som behöver genomföras till år 2027 för att uppnå god ekologisk status i Luossajoki. Planbeskrivningen hänvisar till detta på sidan 21. Det är viktigt att komma ihåg att det är just förslag på åtgärder. Det måste finnas ett aktivt åtgärdsarbete för att åtgärderna ska genomföras, det är myndigheters och kommuners ansvar att normerna nås.

Det är viktigt att kommunen beskriver påverkan på miljökvalitetsnormerna för vatten i enlighet med Plan- och bygglagen (2010:600), 2 kap 10§. Det behöver framkomma vilket underlag påverkansbedömningen baseras på. Alla ekonomiskt möjliga och teknisk rimliga åtgärder bör vidtas för att miljökvalitetsnormerna i berörda vattenförekomster ska kunna uppnås.

Om kommunen anser att alla sådana åtgärder är genomförda och att kraven för att kunna tillämpa ett mindre strängt krav enligt 4 kap 10§ vattenförvaltningsförordningen

(2004:660) anses vara uppfyllda kan kommunen med stöd av 19 kap 3a§ miljöbalken (1998:808) fatta beslut om ett sådant undantag från normen. Motivering och föreliggande underlag till sådant beslut bör då redovisas i beslutet för detaljplanen. Observera att det krävs att sådant beslut skickas till den länsstyrelse som är vattenmyndighet för prövning av kommunens beslut i enlighet med 19 kap 3c§ miljöbalken. Vattenmyndigheten ska inom tre veckor från att ärendet kom in meddela er kommun om det finns något i handläggningen av det kommunala beslutet om detaljplan som brister eller att det inte funnits förutsättning för att fatta sådant beslut (19 kap, 3b§ miljöbalken). Länsstyrelsens beslut i sådan överprövning går inte att överklaga (19 kap, 3b §).

På sidan 27 beskriver kommunen varför man vill upphäva strandskyddet för Luossajoki: ”Strandskyddet upphävs i detaljplanen på grund av att Luossajoki angränsar till flera exploaterade områden, bland annat industri, verksamheter, väg och bostäder. Då har strandskydd ingen betydelse för dess syfte.”

Länsstyrelsen anser att nuvarande markanvändning inte går att likställas med planerad verksamhet i detaljplaneområdet. Punkt 1 i miljöbalken 7 kap 18 c § är därmed inte uppfyllt (se även nedan under rubrik strandskydd).

Enligt plankartan lämnas en cirka 15 meter bred kantzon ”natur” närmas vattendraget. På angränsande fastighets uppströms är bebyggelsen belägen cirka 60 meter från vattendraget.

Strandskydd

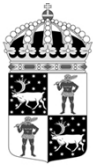
Länsstyrelsen gör bedömningen, utifrån Länsstyrelsens avgränsningsbeslut, att vattendraget Luossajoki omfattas av strandskydd enligt miljöbalken.

Kommunen avser att upphäva strandskyddet i detaljplanen intill Luossajoki och beskriver på sidan 27 motiv till upphävandet enligt följande ”*Strandskyddet upphävs i detaljplanen på grund av att Luossajoki angränsar till flera exploaterade områden, bland annat industri, verksamheter, väg och bostäder. Då har strandskydd ingen betydelse för dess syfte.*”

Som särskilda skäl för upphävandet hänvisar kommunen till 7 kap 18 c§ punkt 1 och 2.

- 1) redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften och
- 2) genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen.

Länsstyrelsen anser att nuvarande markanvändning *inom* planområdet inte går att likställa med att området redan tagits i anspråk. Ej heller finns några befintliga strukturer på platsen som hänvisas till i punkt 2 då befintlig väg genom planområdet ligger utanför strandskyddat område ca 165 m från vattendraget. Länsstyrelsen bedömer därför att det inte finns särskilda skäl för ett upphävande av strandskyddet i

Länsstyrelsen
Norrbotten

YTTRANDE

Datum
2021-02-04

Diarienummer
402-396-2021

7 (9)

detaljplanen. Vid ett upphävande, om alla villkor kan anses vara uppfyllda, ställs fortsatt krav på fri passage för allmänhet och för att bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv. Enligt Naturvårdsverkets vägledning bör den fria passagen inte vara smalare än några tiotals meter. Enligt plankartan lämnas en cirka 15 meter bred kantzon ”natur” närmast vattendraget vilket knappast kan tolkas som ”tiotals meter”.

Råd enligt 2 kap. PBL

Förhållande till översiktsplanen

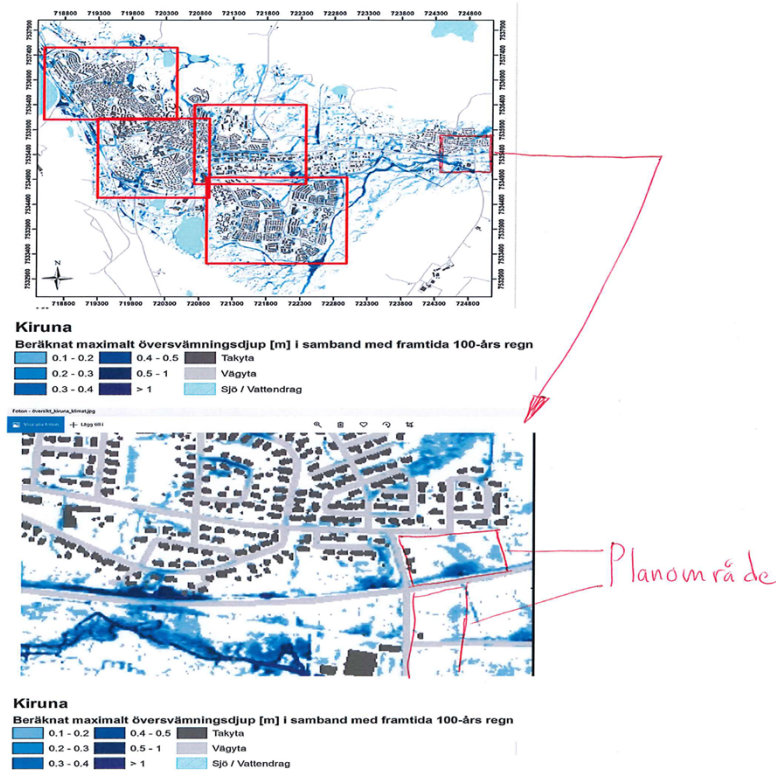
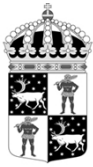
Planförslaget stämmer överens med översiktsplan 2018 samt den fördjupade översiktsplanen för Kiruna centralort från år 2014.

Klimatanpassning, dagvattenhantering

I planbeskrivning och plankarta behöver det tydligt framgå att i planområde norr om E-10 föreligger risk för höga vattennivåer i den södra delen av området. Se beskrivning nedan, där det framgår att delar av planområdet kan belastas med sannolikt besvärande vattennivåer vid framtida klimatanpassat 100-års regn. Beskrivning härrör från skyfallsutredning för Kiruna tätort.

Givet detta behöver det i planbeskrivning tydligare anges hur kommunen avser vidta åtgärd för att minska risk för översvämning som kan orsaka skada på egendom i det ovan angivna del av planområdet. Det ligger även i linje med vad Kiruna kommun anger som ett planeringsövervägande i sin översiktsplan: Planeringsöverväganden - 9.1 Ett förändrat klimat: Hantering av dagvatten för ny bebyggelse ska ingå i detaljplanen.

En tydligare beskrivning av dagvattenhantering inom planområdet behöver tillföras planbeskrivningen.

Synpunkter enligt annan lagstiftning

Kommunen har inte gjort några inventeringar av naturvärden eller skyddade och/eller rödlistade arter, annat än vad som finns inrapporterat i Artportalen. Det går därför inte att avgöra om det finns några naturvärden eller skyddade arter som påverkas av planens genomförande. Naturvärden inom planområdet är i första hand kopplade till vattenmiljön i och kring Luossajoki och den öppna ängsmarken som avses exploateras. Kommunen skriver att det förekommer olika hö- och ängsblommor och många olika arter av gräs och örter på ängsmarken, vilket antyder att marken uppvisar en stor biologisk mångfald och även kan hysa skyddade och/eller rödlistade arter. Öppna marker kan även vara viktiga fågellokaler. Länsstyrelsen anser att kommunen behöver utreda den öppna ängsmarkens naturvärden mera utförligt samt att eventuella anpassningar och skyddsåtgärder för att undvika och begränsa påverkan behöver beskrivas. Artskyddsförordningen (2007:845) gäller och om det förekommer skyddade arter kan dispens komma att krävas. Inventeringen behöver därför göras innan planens antagande, annars kan planens genomförande riskeras.

Öppna diken i odlingslandskapet samt andra värden i anslutning till odlingsmark (t ex åkerholmar, stenvägar) kan vara biotopskyddade enligt 7 kap miljöbalken. Dessa behöver i så fall beskrivas och om dispens behöver sökas hos Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen
Norrbotten

YTTRANDE

Datum
2021-02-04

Diarienummer
402-396-2021

9 (9)

Övrigt

Användningsbestämmelsen ”Industri i form av verksamhet som inte stör omgivningen.” är otydlig och behöver förtydligas för att uppfylla tydlighetskravet i PBL 4:32 2 st. Användningen kan preciseras vid behov (se boverkets föreskrifter om detaljplan 3 kap 3§)

Prövningsgrunderna i 11 kap. 10 § PBL

Under förutsättning att riksintresse rennäring, buller, miljö kvalitetsnorm för vatten och strandskydd förtydligas och säkerställs i planhandlingarna har Länsstyrelsen, i det här skedet, inte några invändningar mot planförslaget som skulle kunna leda till att Länsstyrelsen överprövar kommunens beslut om antagande av detaljplan.

Samråd

Samråd har hållits med Länsstyrelsens enheter för miljöskydd, miljöanalys, naturmiljö, samhällsskydd och naturresurs- och rennäring.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef Willy Sundling med planhandläggare Marja Suikki som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.